

LIVET FÖRR – EN INTERAKTIV DRAMATISERAD VANDRING

Förskola – åk 3 / SFI | ca 60 minuter | för max 15 elever

Pris: Skolor från Norrköpings kommun: gratis

Skolor från andra kommuner: 1000 kr

Med fantasins hjälp färdas vi tillbaka i tiden. Barnen får klä ut sig och träffa Ingrid som är 12 år. Hon bor på en liten gård mitt i Norrköping. Hennes mamma är sjuk och har inte kunnat arbeta på en hel vecka. Nu måste Ingrid hjälpa sin familj och tjäna pengar för att kunna köpa hostmedicin till sin sjuka mor. Barnen får möta flera av stadens invånare och hjälpa Ingrid att söka arbete.

Hur var det att leva i Norrköping för över 100 år sedan? Vilka yrken fanns då? Hur handlade man sin mat? Mycket var annorlunda på den tiden jämfört med idag. På ett lekfullt sätt utforskar vi hur livet som barn kunde vara för länge sedan.

Bild: A 000037. Bostäder / bebyggelse i kv. Oron. Stenhus i två våningar samt ett träskjul. Framför husen står tre barn. Tillkomsttid start 1900. Museikod NHM

INFÖR BESÖKET

Förbered dina elever så att de kan få ut så mycket som möjligt av besöket. Läs gärna vårt dokument "Inför ert museibesök".

UTSTÄLLNINGEN SOM PEDAGOGISKT HJÄLPMEDEL

I utställningsdelen "Hantverksgatan" på Stadsmuseet finns ett 30-tal hantverksyrken representerade med sina verkstäder, verktyg och miljöer. Här lyfts frågor om materiella förhållanden, levnadsförhållanden, industrialism, sociala frågor och könsroller i historien.

Dramapedagogik fungerar som ett pedagogiskt verktyg som skapar intresse och nyfikenhet för den lokala historien, och samtidigt stärker elevernas lärandeprocess.

GENOMFÖRANDE

Klassen tas emot i receptionen av Stadsmuseets dramapedagoger och välkomnas med några ord om museet och upplägget. Vi börjar med ett kort samtal där vi visar några bilder och berättar i stora drag om hur det var förr i tiden, kring sekelskiftet 1800/1900 tal. Vi nämner några exempel på saker som fanns då men inte nu och tvärtom. Vi visar bilder på bl.a. ett kvarter med gemensamma toaletter och vattenpump ute på gården. Fattiga hem med kokvrå, familjer med många barn och trångboddhet.

Innan dramatiseringen börjar får barnen öva på att bocka och niga och hälsa ordentligt. De som vill får förkläde, huckle eller mössa att klä ut sig med. Spelreglerna förklaras och den typiska ramsan för tidsresan "Tid o Tid som gör vår syn så vid" inleder dramatiseringen.

Dramapedagog Annika Svensson som Ingrid framför sitt hus på en bakgård i Hantverksgatan. Hon står vid en vattenpump intill de gemensamma dasset ute på gården. Bild tagen av Linn Carlehed för museets bruk februari 2022.

Ingrid förklarar sin situation, att hennes mor är sjuk och inte har kunnat arbeta på en hel vecka, och nu förväntas det av henne att hon ska försörja sig själv och sin familj. Nu måste hon ut på stan och få ihop till medicin som kostar 25 öre. Det faller sig naturligt att gruppen följer med och hjälper Ingrid att tjäna ihop pengar.

Frågeställningar för förberedelse eller efterbearbetning:

Hur skulle det kännas idag att leva så nära inpå varandra? Vad fanns det för samhällsgrupper, och hur umgicks dessa med varandra? Hur såg fattigdom ut förr, och vad innebär det att vara fattig idag? Hur hjälpte folk varandra förr, och hur hjälper vi varandra idag?

Promenaden går från moster Blenda på textilfabriken

till olika yrkesfolk i staden. Hos moster Blenda får barnen höra hur det är att arbeta på fabriken, de tuffa arbetstiderna, vad man tjänade och vad för risker som fanns på arbetsplatsen. Här talas det även om barnarbete och om barnen i textilen, vilka arbetsuppgifter de hade, vad de tjänade, hur deras arbetsdagar såg ut etc.

Frågeställningar för förberedelse eller efterbearbetning:

Vad betyder industrialisering och vad hade den för följder för människornas liv? Textilindustrin med miljöproblem, dåliga arbetsvillkor och barnarbete: finns dessa problem kvar eller har de försvunnit helt? Hur och var produceras våra kläder nuförtiden? Vilka effekter har vår konsumtion? Vad finns det för lösningar?

Dramapedagogerna Annika Svensson och Viktoria Ahlin som Ingrid och moster Blenda på fabriken. Bild tagen för museets bruk februari 2022.

Bilden ARK 2-219. Originalfotot ingår i Holmens Bruks arkiv är daterat 1903. "Holmens bomullsavd. personal år 1903" Med detta menas bomullsspinneriet.

Din mor har en skuld på 3 kronor hos mig. Nå, men jag förstår ju er situation...

Dramapedagogerna Annika Svensson och Anita Ekermann som Ingrid och Fru Olsson i Handelsboden. Bild tagen för museets bruk februari 2022.

Ingrid skickas vidare som springschas/springflicka med olika bud mellan stadens affärer.

Gruppen får lära känna skomokaren.

Frågeställningar för förberedelse/efterbearbetning:

Vad var skråsystemet för något? (Kontroll- och utbildningssystem, bara öppet för män) Vad innebar det för kvinnor att de inte hade tillgång till skråverksamhet och yrkesliv?

Hantverk: allting är skapat för hand. Hur är det idag, vad har hänt med de gamla yrkena? Vad kan vi lära oss om produkters pris och värde? Vad finns det för fördelar och nackdelar med att något är hantverksmässigt framställt lokalt/ industriellt tillverkat på andra sidan jorden?

I handelsboden hos Fru Olsson

Fru Olsson är lite sträng men har paket att leverera. Ett problem uppstår när det framkommer att Ingrids mor har köpt på krita. Tillsammans med gruppen diskuteras detta.

Frågeställningar för förberedelse eller efterbearbetning:

Vad var skillnader i priser när man jämför då och idag?

Vad betalade man med förr? Hur har vårt köpbeteende utvecklats sedan den tiden?

Hur och var handlar vi våra varor nuförtiden jämfört med förr? Vad är självklart för oss att ha tillgång till?

Vad hände i samhället när t.ex. tvättmaskinen nådde ut till folket, när människor fick bättre arbetsvillkor och högre löner och "fritiden" kom in i människors liv?

Hur och var handlar vi våra varor nuförtiden jämfört med förr? Vad är självklart för oss att ha tillgång till? Vad hände i samhället när t.ex. tvättmaskinen nådde ut till folket, när människor fick bättre arbetsvillkor och högre löner och "fritiden" kom in i människors liv?

Hos Barberaren Bruno

Gruppen får hjälpa till och lära sig fakta och kuriosa om dåtida frisörer.

Frågeställningar för förberedelse eller efterbearbetning:

Dåtidens mötesplatser, nutidens mötesplatser. Var kunde man träffas förr för att utbyta nyheter och skvaller? (Hos barberaren, på postkontoret, i handelsboden etc.)

Hade alla råd att gå till frisören? Hur är det idag?

Hade alla råd att gå till frisören? Hur är det idag?

Skorstensfejare Herr Karlsson

Skorstensfejaren pratar delvis ganska obegripligt, eftersom skorstensfejarna var ensamma om att ha ett helt yrkesspråk, "knoparmoj". Här får vi veta att skorstensfejare hade mycket hårt jobb. Även här nämns barnarbete.

Frågeställningar för förberedelse eller efterbearbetning:

Hur var det att leva som barn? Vad var skillnaderna till idag? Varför var barn tvungna att arbeta? Varför tycker man idag inte att barn ska arbeta för lön? Hur ser det ut för barnen här i Sverige idag och ute i världen? Finns det ännu barnarbete?

Avslut: Doktor Berglund

Nu har gruppen lyckats tjäna ihop 25 öre och köper medicinen av Doktor Berglund. Spelet avslutas.

Frågeställningar för för-/efterbearbetning:

Hur gör man idag när man blir sjuk, och hur gjorde man förr? Vad händer om man blev sjuk förr när man jobbade på fabriken? Vad kunde hända med barnen förr om en förälder blev sjuk?

Vad är yrkesstatus? Vad innebar det att vara läkare, lärare eller präst förr? Vilka yrken är eftertraktade idag?

Bild: NHM A 024185 - Två barfota sotarpojkar med sotarlåva.
Museikod NHM A 024185. Realnummer 1 883 Ämne 1.
Realnummer 2 463 Ämne 2. Sotare. Katalogiserat datum 95-10-31
Tillkomsttid start 1861

EFTERBEARBETNING

Gruppen har fått lära sig om de ibland tuffa levnads- och arbetsvillkoren förr, samtidigt har de fått lösa ett problem och kunnat hjälpa en person i nöd. De har också fått till sig en massa information om hur samhället såg ut, med annorlunda hierarkier och funktioner, men de har även på ett lättsamt sätt fått roliga specialkunskaper om olika yrkesgrupper och hantverk. Efter upplevelsen kan det vara bra att ta upp temat en gång till med klassen och låta dem samla ihop sina funderingar över dåtidens samhälle. Frågor som rör det sociala livet, yrkesverksamheter, annorlunda samhällshierarkier och inte minst barnens levnadsvillkor i jämförelse med idag.

Härtill kan ni använda er av frågeställningarna för förberedelse eller efterbearbetning.

Lägenhet om 1 rum och kök vid Skolgatan.

Övre bild: Kök i lägenhet om 1 rum och kök på Hospitalsgatan. Mor och tre flickor sitter vid ett litet bord som står under ett takfönster med gardiner. På golvet en trasmatta, till vänster spisen. Museikod NHM A 000215. Katalogiserat datum 89-09-22. Tillkomsttid start 1910

Nedre bild: Familj i kök på Skolgatan. Mannen sitter i en korgstol, på golvet ligger tras-mattor. Museikod NHM A 000213 - F. Tillkomsttid start 1910

Anmärkning

Reprobild ur bok "Undersökningar rörande de mindre bemedlades bostadsförhållanden i vissa svenska städer (bostadsbeskrivningar) 1. Norrköping, av K. Socialstyrelsen", Stockholm 1916, s 96. Interiör från lägenhet om 1 rum och kök, belägna i olika hus. Årshyra 180:-. Se Björn Horgby, Surbullestan, sid 236.